

НАПАД НА ШВЕЙЦАРСЬКОГО ЖУРНАЛІСТА ГІЙОМА БРІКЕ В УКРАЇНІ

Truth Hounds – це команда досвідчених фахівців та фахівчинь з прав людини, які документують і розслідують воєнні злочини та злочини проти людства в контексті збройних конфліктів із 2014 року. За цей час ми провели понад 200 місій з документування на місцях, з подальшою аналітичною роботою з метою встановлення осіб, підозрюваних у скоєнні серйозних порушень прав людини.

Окрім України, Truth Hounds документує міжнародні злочини та інші порушення прав людини в деяких країнах Євразійського регіону. За останні дев'ять років Truth Hounds проводили місії з документування у Вірменії, Азербайджані, Білорусі, Грузії, Казахстані і Таджикистані або консультували громадські організації з питання документування порушень прав людини.

За час своєї діяльності Truth Hounds направили численні подання до Міжнародного кримінального суду та надавали аналітичні звіти вітчизняним слідчим органам, зокрема Офісу генерального прокурора України, міжнародним організаціям та аналітичним центрам.

У серпні 2022 року Truth Hounds разом із Civitas Maxima направили подання до швейцарської прокуратури щодо нападу на пана Гійома Бріке – швейцарського журналіста, якого було атаковано російськими військами у березні 2022 року поблизу населеного пункту Водяно-Лорине Миколаївської області.

У березні 2023 стало відомо, що Федеральна прокуратура Швейцарії розпочала розслідування цього нападу.

Нам вдалося дібрати переконливих аргументів, що дана атака може вважатися воєнним злочином. Також ми встановили російський підрозділ, що найімовірніше відповідальний за цей напад.

A. Контекст: збройний конфлікт в Україні

Відповідно до звіту Канцелярії Прокурора Міжнародного кримінального суду щодо попереднього вивчення ситуації, міжнародний збройний конфлікт між Російською Федерацією та Україною існував на сході України принаймні з 14 липня 2014 року¹. Навіть до цього, принаймні з 26 лютого, Російська Федерація окупувала Кримський півострів².

Наприкінці лютого Російська Федерація підвищила інтенсивність збройного конфлікту низької інтенсивності на сході України. Починаючи принаймні з п'ятої ранку 24 лютого збройні сили Росії відкрито вторглись в Україну одночасно з півдня (Херсонська та Миколаївська області)³, з півночі (Київська⁴, Чернігівська та Сумська області)⁵ та зі сходу (Донецька область⁶, Луганська⁷

¹ "Report on Preliminary Examination Activities in 2019", International Criminal Court, Office of the Prosecutor, para. 266, доступ за посиланням: <https://www.icc-cpi.int/sites/default/files/itemsDocuments/191205-rep-otp-PE-FRA.pdf>; "International Crimes in Crimea: A Review of Two and a Half Years of Russian Occupation", Truth Hounds, доступ за посиланням: <https://truth-hounds.org/wp-content/uploads/2017/08/%D0%9C%D1%96%D0%B6%D0%BD%D0%B0%D1%80%D0%BE%D0%B4%D0%BD%D1%96-%D0%B7%D0%BB%D0%BE%D1%87%D0%B8%D0%BD%D0%B8-%D0%B2-%D0%9A%D1%80%D0%B8%D0%BC%D1%83.pdf>; "Fighting Impunity in Eastern Ukraine, Violations of International Humanitarian Law and International Crimes in Eastern Ukraine", Truth Hounds, available at: <https://truth-hounds.org/wp-content/uploads/2017/08/%D0%94%D0%BE%D0%BB%D0%B0%D1%8E%D1%87%D0%B8-%D0%B1%D0%B5%D0%B7%D0%BA%D0%B0%D1%80%D0%BD%D1%96%D1%81%D1%82%D1%8C-%D0%BD%D0%B0-%D0%A1%D1%85%D0%BE%D0%B4%D1%96-%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D0%B8.pdf>

² "Daily report on war crimes following Russia's military assault on Ukraine", Truth Hounds, 24.02.22 - 25.02.22, доступ за посиланням: <https://truth-hounds.org/wp-content/uploads/2022/03/24-02-22-truth-hounds-daily-report-on-war-crimes-was-committed-as-a-result-of-russias-armed-aggression.pdf>

³ Повідомлення в Твіттері Фонду «Повернись живим», Твіттер, доступ за посиланням: <https://twitter.com/BackAndAlive/status/1497240248081948692>; "Оперативна інформація станом на 20:00 щодо російського вторгнення", доступ за посиланням: https://www.zsu.gov.ua/new_page/6217e45a4909af00130a405a; Повідомлення в Твіттері Osinttechnical, доступ за посиланням: <https://twitter.com/Osinttechnical/status/1497108874461016066>; Ukrainian military report, доступ за посиланням: https://www.zsu.govdot.ua/new_page/6218981f4909af0013119d07

⁴ Допис у Фейсбучі Генерального штабу Збройних сил України, доступ за посиланням: <https://www.facebook.com/GeneralStaff.ua/posts/258784753101277> Military News, доступ за посиланням: <https://www.militarynews.ru/story.asp?rid=1&nid=568376&lang=RU>. Допис у Фейсбучі Генерального штабу Збройних сил України, доступ за посиланням: <https://www.facebook.com/GeneralStaff.ua/posts/258795543100198>; Допис у Фейсбучі Генерального штабу Збройних сил України, доступ за посиланням: <https://www.facebook.com/GeneralStaff.ua/posts/258997149746704>

⁵ Допис у Фейсбучі Генерального штабу Збройних сил України, доступ за посиланням: <https://www.facebook.com/GeneralStaff.ua/posts/258795543100198>; Повідомлення в Твіттері Чарльза Фостера Меллоя, Твіттер, доступ за посиланням: https://twitter.com/cfmalley/status/1497279955767488512?s=20&t=uaBHm3j28_KNZ3oArU9ixA

⁶ Звіти української армії, доступ за посиланням: https://www.zsu.gov.ua/new_page/6217e45a4909af00130a405a

⁷ Допис у Фейсбучі Генерального штабу Збройних сил України, доступ за посиланням: https://www.facebook.com/GeneralStaff.ua/posts/258795543100198?_rdc=1&_rdc; Повідомлення в Твіттері Фонду «Повернись живим», Твіттер, доступ за посиланням: <https://twitter.com/BackAndAlive/status/1497204751502614531?s=20&t=KCi4mM6difJZ2Hr230cXsA>

та Харківська області)⁸.

Протягом перших двох тижнів російська армія наступала на всіх напрямках, але, вочевидь, не виконала безпосередніх завдань. Велика частка української території потрапила під контроль Російської Федерації, зокрема райони північніше Криму. 7 березня Генеральний штаб України повідомив, що навколо Херсону діють 17 батальйонно-тактичних груп (БТГ). Деякі з них використовувалися для контролю над містом, інші мали охороняти просування в майбутньому. Наприклад, дві БТГ зосередились на нападі на Миколаїв, ще дві просувались вгору вздовж Південного Бугу в напрямку Воскресенська, одна була приписана до запланованого в майбутньому наступу на Одесу, чотири діяли на півночі в напрямку Запоріжжя, а три були призначені для підтримки Маріупольської операції⁹.

Вже в перші дні конфлікту почали поступати повідомлення про численні порушення МГП, зокрема про обстріли цивільного населення та їхнього майна, мародерство, підступні вбивства, неналежне використання захисної емблеми Червоного Хреста, неналежне використання шевронів та форми супротивника, використання живих щитів тощо¹⁰.

Після початкової хвилі ймовірних воєнних злочинів війська Російської Федерації продовжували здійснювати напади, які призводили до загибелі й поранень цивільного населення й до руйнування цивільного майна¹¹. Масштабне руйнування житлових районів у декількох містах, знищення особливо захищених цивільних об'єктів¹², таких як лікарні, школи та нерухомі пам'ятки культури, неодноразово повторювані артилерійські обстріли одних і тих самих цивільних об'єктів і використання невибіркових видів озброєння в містах, – все це наводить на думку, що часто по цивільному насе-

⁸ Допис у Фейсбуці Генерального штабу Збройних сил України, доступ за посиланням: <https://www.facebook.com/GeneralStaff.ua/posts/258943416418744>; <https://www.facebook.com/GeneralStaff.ua/posts/258943416418744>.

⁹ Допис у Фейсбуці Генерального штабу Збройних сил України, доступ за посиланням: https://web.facebook.com/GeneralStaff.ua/posts/266840212295731?_rdc=1&_rdr

¹⁰ «Тяжке становище цивільного населення в Україні», брифінг для преси, Управління Верховного Комісара ООН з прав людини, доступ за посиланням: <https://www.ohchr.org/ru/press-briefing-notes/2022/05/plight-civilians-ukraine> Daily report on war crimes following Russia's military assault on Ukraine", Truth Hounds, 26.02.22, доступ за посиланням <https://truth-hounds.org/wp-content/uploads/2022/03/24-02-22-truth-hounds-daily-report-on-war-crimes-was-committed-as-a-result-of-russias-armed-aggression.pdf>

¹¹ "When there is no doubt that it was a war crime", Truth Hounds, доступ за посиланням: https://truth-hounds.org/en/4_5_6-3-22-when-there-is-no-doubt-it-was-a-war-crime/

¹² "Daily report on war crimes following Russia's military assault on Ukraine", Truth Hounds, 02.03.22 – 03.03.22, доступ за посиланням: <https://truth-hounds.org/wp-content/uploads/2022/03/2-3-03-22-truth-hounds-daily-report-on-war-crimes-was-committed-as-a-result-of-russias-armed-aggression.pdf>

броєння в містах, – все це наводить на думку, що часто по цивільному населенню й цивільним об'єктам росіяни били навмисно¹³.

В. Шкода, нанесена захищеним особам

Згідно з Женевськими конвенціями 1949 року, та згідно з Додатковим протоколом I, який вказує на це більш явно, існують чіткі вимоги¹⁴ спрямовувати напад лише на військові об'єкти та проти комбатантів. Цивільне населення, а також цивільні об'єкти мають, загалом, бути виключені з потенційних цілей нападу.

Окремих категоріям цивільного населення, які або є більш уразливими до наслідків збройного конфлікту або які виконують у суспільстві особливу та важливу функцію, таким як релігійний персонал, медичний персонал, особи, що носять відмітні емблеми, особи, задіяні в наданні гуманітарної допомоги, жінки, діти та журналісти, надається додатковий захист відповідно до звичаєвого та договірного МГП¹⁵.

Із початком нового витка збройного конфлікту на території України, українські ЗМІ, неурядові організації та чиновники публічно звинуватили Росію в застосуванні артилерії, авіаційних бомб, ракет, автоматичної зброї, насильства, в тому числі психологічного, насильницьких зникнень та інших засобів проти релігійного персоналу, медичного персоналу, осіб, що носять відмітні емблеми, осіб, задіяних в наданні гуманітарної допомоги, жінок і дітей.

¹³ "Ukraine. Russia's siege war tactics unlawfully kill civilians – New evidence and investigations", Amnesty International, доступ за посиланням: <https://www.amnesty.org/fr/latest/news/2022/04/ukraine-russias-cruel-siege-warfare-tactics-unlawfully-killing-civilians-new-testimony-and-investigation/>; "Ukraine: Executions, torture during Russian occupation Apparent War Crimes in Kyiv and Chernihiv Regions", Human Rights Watch, доступ за посиланням: <https://www.hrw.org/news/2022/05/18/ukraine-executions-torture-during-russian-occupation>

¹⁴ Стаття 48, Додатковий протокол I

¹⁵ "Practice in relation to Rule 134. Women", Customary IHL, ICRC, доступ за посиланням: https://ihl-databases.icrc.org/customary-ihl/eng/docs/v2_cha_chapter39_rule134
"Practice under Rule 135,136,137. Children", Customary IHL, ICRC, доступ за посиланням: https://ihl-databases.icrc.org/customary-ihl/eng/docs/v2_cha_chapter39_rule135; https://ihl-databases.icrc.org/customary-ihl/eng/docs/v2_cha_chapter39_rule136; https://ihl-databases.icrc.org/customary-ihl/eng/docs/v2_cha_chapter39_rule137
"Practice relating to Rule 34. Journalists", Customary IHL, ICRC, доступ за посиланням: https://ihl-databases.icrc.org/customary-ihl/eng/docs/v2_rul_rule34; "Rule 31. Safety of medical relief personnel", Customary IHL, ICRC, доступ за посиланням: https://ihl-databases.icrc.org/customary-ihl/eng/docs/v1_rul_rule31; "Rule 25. Medical personnel", Customary IHL, ICRC, доступ за посиланням: https://ihl-databases.icrc.org/customary-ihl/eng/docs/v1_rul_rule25#:~:text=Medical%20personnel%20exclusively%20assigned%20to,acts%20harmful%20to%20the%20enemy; "Rule 30. Personnel and property bearing distinctive signs", Customary IHL, ICRC, доступ за посиланням: https://ihl-databases.icrc.org/customary-ihl/eng/docs/v1_rul_rule30

Військовослужбовці збройних сил Росії неодноразово продовжували обстріли, незважаючи на явні та очевидні ознаки того, що цивільні особи не беруть участі в збройному конфлікті. Як повідомляється, в Київській області військовослужбовці Російської Федерації стріляли в транспортні засоби з написом «Діти»¹⁶. Із деяких розмов, перехоплених Службою безпеки України, випливає, що армія Російської Федерації отримала наказ стріляти в цивільне населення¹⁷.

Журналісти – ще одна особливо захищена категорія цивільного населення, що стала мішенню для російських військових. «Трус Хаундс» з перших днів війни документувала напади на репортерів, фотокореспондентів, громадянських журналістів та інших¹⁸. Іноземні ЗМІ також били на сполох для привертання уваги до того, що російські війська відкривають вогонь по журналістах. В період із 24 лютого 2022 року по 8 березня 2022 року семеро журналістів було вбито та 11 отримали поранення через стрілянину¹⁹. Цей показник продовжує зростати. «Інститут масової інформації» станом на 29 березня 2022 року повідомляє про 22 журналістів, що загинули²⁰.

У звіті організації «Журналісти без кордонів» зазначається таке: «на півночі країни, в передмісті Ірпінь, знімальна група пан-арабського телеканалу Al-Araby TV із штаб-квартирою у м. Лондон також попала під обстріл росіян, коли робила репортаж у неділю 6 березня. У кореспондента Аднана Кана та його товариша оператора Хабіпа Демірчі стріляли, коли вони вішали білий прапор та написи «Преса» на свою машину. Двоє журналістів не могли вийти із містечка в облозі та мали переховуватися в домівках місцевих жителів.

¹⁶ "На багатьох був напис "діти": у Бучі виявили цвинтар розстріляних автомобілів (фото)", ТСН, доступ за посиланням: <https://tsn.ua/ato/na-bagatoh-buv-napis-diti-u-buchi-viyavili-cvintar-rozstrilyanih-avtomobiliv-foto-2035858.html>

¹⁷ "СБУ перехопила розмови окупантів: у Харкові їм дали команду стріляти в цивільних", Youtube, 12.03. 22, доступ за посиланням: <https://www.youtube.com/watch?v=5q8PnMzCx4E>; "Перехоплення СБУ: окупанти отримують команди розстрілювати цивільних", Youtube, 05.04.22, доступ за посиланням: <https://www.youtube.com/watch?v=iqwt-miHjsM>

¹⁸ "Enforced disappearances and the creation of "republics" in the territory occupied by the Russian armed forces", Truth Hounds, доступ за посиланням: <https://truth-hounds.org/wp-content/uploads/2022/03/enforced-disappearances-and-the-creation-of-republics-on-the-territory-occupied-by-the-russian-armed-forces.pdf>

¹⁹ "War in Ukraine: journalists risk their lives at every turn", Reporters Without Borders, доступ за посиланням: <https://rsf.org/fr/actualites/guerre-en-ukraine-les-journalistes-riquent-leur-vie-chaque-instant?fbclid=IwAR3jVJmcXB6nrf-x64UBwn1WEigYMoZ2iilFOyrq0JcGyqxn-Am3x4ToyVU>

²⁰ "22 journalists die in Ukraine after Russia invades", Institute of mass information, доступ за посиланням: <https://imi.org.ua/en/news/22-journalists-in-ukraine-dead-as-a-result-of-russian-invasion-imi-i45286>

За декілька днів перед цим, 28 лютого, російський спецпризначенець стріляв у знімальну групу британського телеканалу новин Sky News на шляху до передмістя Києва Бучі. Стюарт Рамзі, керівник команди з п'яťох людей, куди входили четверо британців та один український журналіст, отримав вогнепальне поранення, а бронежилет оператора Річі Моклера зупинив дві кулі. Після того, як команда криком повідомила про свій журналістський статус і зрозуміла, що стрілянина не припиняється, попри їхні бронежилети із написом «Преса», команда мала покинути своє авто й бігти в безпечне місце.

У м. Макарів під Києвом чеським репортерам Войтеху Богачу та Майді Славомій пощастило більше: журналістам з Voxpot media, що везли двох українських колег з центрального телебачення, вдалося втекти, не зазнавши шкоди, під час схожого інциденту 3 березня. Як повідомляє їхня редакція, їм вдалося втекти на своїй машині після того як російські солдати, озброєні автоматами АК-47, стріляли в них.

Армія Росії не тільки стріляла в журналістів бойовими набоями, а й обстрілювала телевежі, аби завадити мовленню українських каналів та ЗМІ. Було завдано удари принаймні по чотирьох вежах у Києві, Коростені, Лисичанську й Харкові. Загалом в результаті ударів ефірне мовлення припинили понад 32 телеканали й кілька десятків радіостанцій. Під час одного з них загинув оператор місцевого телеканалу Kyiv.Live TV Євгеній Сакун, що був присутній під час удару по Києву. Наразі організація «Журналісти без кордонів» проводить розслідування обставин його загибелі. У індексі світової свободи преси за 2021 рік організації «Журналісти без кордонів» (RSF World Press Freedom Index) Україна посідає 97 місце з 180. Росія – на 150-му місці»²¹.

На півдні України російські військові вбили режисера документального кіно з Литви Мантаса Кведаравічуса під час спроби залишити Маріуполь, повідомляє Reuters із посиланням на Міністерство оборони України²². В його автомобіль влучила ракета. Кведаравічус помер у лікарні. Як повідомляється в литовських ЗМІ, Кведаравічус перебував у полоні із зламаною рукою.

²¹ "War in Ukraine: journalists risk their lives at every turn", Reporters Without Borders, доступ за посиланням: <https://rsf.org/fr/actualites/guerre-en-ukraine-les-journalistes-risquent-leur-vie-chaque-instant?fbclid=IwAR3jVJmcXB6nrf-x64UBwn1WEigYMozN2ilFOyrq0JcGyqxn-Am3x4ToyVU>

²² "Lithuanian documentary filmmaker Kvedaravicius killed in Mariupol, Ukraine", Reuters, доступ за посиланням: <https://www.reuters.com/article/uk-ukraine-crisis-lithuania-director-idUKKCN2LV023>

С. Напад на швейцарського журналіста Гійома Бріке

6 березня 2022 року фотокореспондент Гійом Бріке потрапив у засідку російських спецпризначенців²³. Він вів свій Land Rover Defender із женецькими номерними знаками. Написи «Преса» розміром 1 м 20 см були на позашляховику з обох сторін, а також на капоті та на даху²⁴. Він їхав з Кропивницького до Миколаєва²⁵, у 30 км від Миколаєва він проїхав український блокпост, а через 4 км його автомобіль проколовся в чотирьох місцях²⁶. Було зроблено два постріли в бік місця водія та два постріли в бік пасажирського місця²⁷. Пана Бріке отримав поранення в голову та в руку уламками скла²⁸.

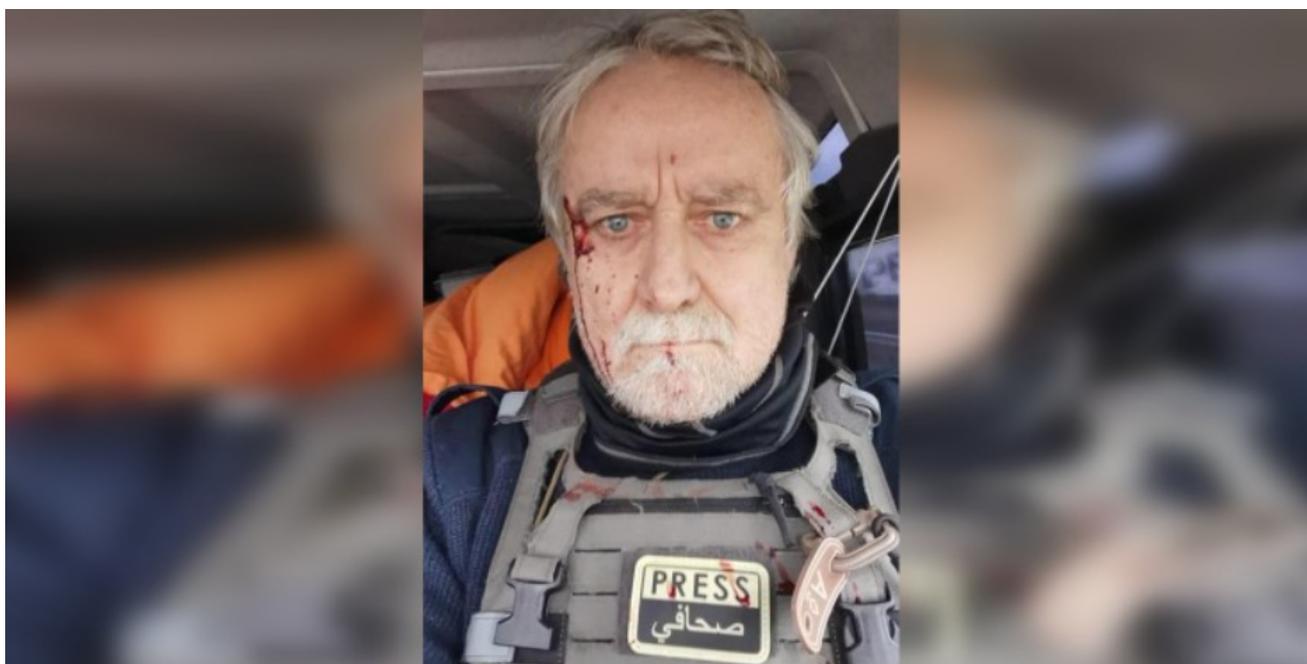

Фото з твіттера пана Бріке.

²³ Допис Гійома Бріке в Фейсбуці, Facebook, доступ за посиланням:
<https://www.facebook.com/photo?fbid=3232282880333730&set=a.1566719426890092>

²⁴ Допис Поліції Кіровоградської області, Facebook, доступ за посиланням:
<https://www.facebook.com/photo?fbid=317785147052025&set=pcb.317785403718666>

²⁵ "Interview with Guillaume Briquet, Swiss photographer wounded by Russian fire", Ohdio Radio-Canada, доступ за посиланням: <https://ici.radio-canada.ca/ohdio/premiere/emissions/l-heure-du-monde/segments/entrevue/393630/guillaume-briquet-journaliste-ukraine-attaque?fbclid=IwAR3w00i8go0aI4Z9ExefagfGi5wkNFKfHKssZxxHJS2M3-OWKjEGhAdkNs>

²⁶ Допис Поліції Кіровоградської області, Facebook, доступ за посиланням:
<https://www.facebook.com/photo/?fbid=317785380385335&set=pcb.317785403718666>

²⁷ Допис «Української правди» у Твіттері, Twitter, доступ за посиланням:
https://twitter.com/ukrpravda_news/status/1500597815961165825?ref_src=twsrc%5Etfw%7Ctwcamp%5Etw

²⁸ "Interview with Guillaume Briquet, Swiss photographer wounded by Russian fire", Ohdio Radio-Canada, доступ за посиланням: <https://ici.radio-canada.ca/ohdio/premiere/emissions/l-heure-du-monde/segments/entrevue/393630/guillaume-briquet-journaliste-ukraine-attaque?fbclid=IwAR3w00i8go0aI4Z9ExefagfGi5wkNFKfHKssZxxHJS2M3-OWKjEGhAdkNs>

За словами Гійома Бріке, після пострілів він вийшов із машини із піднятими догори руками та прокричав: «журналіст, журналіст»²⁹. Його відтягнули з дороги солдати, які назвалися росіянами³⁰. Вони обшукали його кишені, вкрали його паспорт та 3000 євро готівкою³¹. Вони забрали з машини все: комп'ютер, жорсткий диск, картку пам'яті, а також вкрали харчі та воду³². Пан Бріке сказав, що загалом їх було п'ятнадцятеро солдатів та всі говорили англійською мовою³³.

За словами пана Бріке, вони були професійно підготовлені для цього виду спеціальних завдань³⁴. Йому довелося показати своє посвідчення журналіста та довести, що він журналіст, вони попросили подивитися його на працювання, та один із військових сказав йому: «ти не журналіст, ти шпідон»³⁵. Пан Бріке переконаний: без посвідчення журналіста та без змоги довести за допомогою фотографій, що він журналіст, що працює «в полях», його б застрелили³⁶. Після інциденту представники місцевої влади відвезли його до лікарні та розповіли, що військові – члени диверсійної групи й належать до російського «спецназу»³⁷.

²⁹ "Interview with Guillaume Briquet, Swiss photographer wounded by Russian fire", Ohdio Radio-Canada, доступ за посиланням: <https://ici.radio-canada.ca/ohdio/premiere/emissions/l-heure-du-monde/segments/entrevue/393630/guillaume-briquet-journaliste-ukraine-attaque?fbclid=IwAR3w00oi8go0al4Z9ExefagfGi5wkNFKfHKssZxxHJS2M3-OWKJEGhAdkNs>

³⁰ "Guillaume Briquet: photojournalist in Ukraine", Konbini, доступ за посиланням: <https://www.dailymotion.com/video/x891kky>. "Swiss journalist injured in Ukraine", Blick, доступ за посиланням: <https://www.blick.ch/fr/news/suisse/passeport-materiel-et-argent-voles-un-journaliste-suisse-blesse-par-balle-en-ukraine-id17295783.html>

³¹ "Swiss journalist injured in Ukraine", Blick, доступ за посиланням: <https://www.blick.ch/fr/news/suisse/passeport-materiel-et-argent-voles-un-journaliste-suisse-blesse-par-balle-en-ukraine-id17295783.html>

³² "War in Ukraine: Wounded by Russian fire, a Swiss journalist considers himself "miraculous", BFM TV, доступ за посиланням: https://www.bfmtv.com/international/europe/guerre-en-ukraine-blesse-par-des-tirs-russes-un-journaliste-suisse-s-estime-miracule_AV-202203080403.html

³³ "Interview with Guillaume Briquet, Swiss photographer wounded by Russian fire", Ohdio Radio-Canada, доступ за посиланням: <https://ici.radio-canada.ca/ohdio/premiere/emissions/l-heure-du-monde/segments/entrevue/393630/guillaume-briquet-journaliste-ukraine-attaque?fbclid=IwAR3w00oi8go0al4Z9ExefagfGi5wkNFKfHKssZxxHJS2M3-OWKJEGhAdkNs>

³⁴ "Interview with Guillaume Briquet, Swiss photographer wounded by Russian fire", Ohdio Radio-Canada, доступ за посиланням: <https://ici.radio-canada.ca/ohdio/premiere/emissions/l-heure-du-monde/segments/entrevue/393630/guillaume-briquet-journaliste-ukraine-attaque?fbclid=IwAR3w00oi8go0al4Z9ExefagfGi5wkNFKfHKssZxxHJS2M3-OWKJEGhAdkNs>

³⁵ "Guillaume Briquet: photojournalist in Ukraine", Konbini, доступ за посиланням: <https://www.dailymotion.com/video/x891kky>.

³⁶ "Guillaume Briquet: photojournalist in Ukraine", Konbini, доступ за посиланням: <https://www.dailymotion.com/video/x891kky>.

³⁷ "Guillaume Briquet: photojournalist in Ukraine", Konbini, доступ за посиланням: <https://www.dailymotion.com/video/x891kky>; див. також: "War in Ukraine: Guillaume Briquet photojournalist wounded by Russian commandos", TV5 monde, доступ за посиланням: <https://information.tv5monde.com/video/guerre-en-ukraine-guillaume-briquet-photoreporter-blesse-par-des-commandos-russes?fbclid=IwAR2qvXldDEcTpHo5uMBA74MGqWxc04U8a7p0v5DB-eilLunVUXB76FtQKc>

Пан Бріке пояснив, що спецпризначенці знали, що він журналіст³⁸. Він сказав, що коли вони стріляли в нього, частина підрозділу знаходилась позаду автомобіля, 3 або 4 людини мали бінокль, а у людини, що стріляла, був далекомір³⁹. За словами Бріке: «Безсумнівно вони знали, враховуючи численні написи «Преса» на машині, а також напис російською «Швейцарський журналіст» на швейцарському...»⁴⁰. Пан Бріке вважає, що по представниках преси відкривають вогонь, аби натякнути: цю війну висвітлювати не потрібно⁴¹.

³⁸ "Interview with Guillaume Briquet, Swiss photographer wounded by Russian fire", Ohdio Radio-Canada, доступ за посиланням: <https://ici.radio-canada.ca/ohdio/premiere/emissions/l-heure-du-monde/segments/entrevue/393630/guillaume-briquet-journaliste-ukraine-attaque?fbclid=IwAR3w00oi8go0al4Z9ExefagfGi5wkNFKfHKssZxxHJS2M3-OWKjEGhAdkNs>

³⁹ "Interview with Guillaume Briquet, Swiss photographer wounded by Russian fire", Ohdio Radio-Canada, доступ за посиланням: <https://ici.radio-canada.ca/ohdio/premiere/emissions/l-heure-du-monde/segments/entrevue/393630/guillaume-briquet-journaliste-ukraine-attaque?fbclid=IwAR3w00oi8go0al4Z9ExefagfGi5wkNFKfHKssZxxHJS2M3-OWKjEGhAdkNs>

⁴⁰ "Interview with Guillaume Briquet, Swiss photographer wounded by Russian fire", Ohdio Radio-Canada, доступ за посиланням: <https://ici.radio-canada.ca/ohdio/premiere/emissions/l-heure-du-monde/segments/entrevue/393630/guillaume-briquet-journaliste-ukraine-attaque?fbclid=IwAR3w00oi8go0al4Z9ExefagfGi5wkNFKfHKssZxxHJS2M3-OWKjEGhAdkNs>

⁴¹ "Interview with Guillaume Briquet, Swiss photographer wounded by Russian fire", Ohdio Radio-Canada, доступ за посиланням: <https://ici.radio-canada.ca/ohdio/premiere/emissions/l-heure-du-monde/segments/entrevue/393630/guillaume-briquet-journaliste-ukraine-attaque?fbclid=IwAR3w00oi8go0al4Z9ExefagfGi5wkNFKfHKssZxxHJS2M3-OWKjEGhAdkNs>

Фото: Національна поліція України

D. Виконавці

Повномасштабне вторгнення в Україну 24 лютого, ймовірно, було розпочато заради зміни правлячого режиму та повної окупації України. З цією метою війська Російської Федерації були розділені за напрямками, та за кожним напрямом була своя зона відповідальності: Київський напрям, Донбаський напрям, Харківський напрям та Херсонський\Південний напрям.

Через розташування та географічну близькість до тимчасово окупованого Криму, російські військові використали Херсонську область для просування в напрямку півдня України. Окрім вищезгаданих підрозділів, у районі також були помічені такі підрозділи: 7-ма гвардійська гірська десантна дивізія, 10-та окрема бригада спеціального призначення, 56-й гвардійський десантно-штурмовий полк, 127-ма окрема розвідувальна бригада, 34-та окрема мотострілецька бригада, 22-й армійський корпус. Усі вищезазначені військові підрозділи було дислоковано в межах Херсонської області, в районі, за який відповідали Збройні сили Російської Федерації, що готували наступ на Миколаїв і Одесу⁴².

⁴² Мапа окупованих територій України, Deep state map, 03.04.2022, доступ за посиланням: <https://deepstatemap.live/#10.25/47.6053/31.9696>

З 5 по 7 березня 2022 року, російські війська на півночі Криму продовжувати розповсюджувати свої наступальні дії на багатьох різних напрямках. За даними Генерального штабу України, з 17 батальйонно-тактичних груп (БТГ), задіяних в околицях Херсону, дві зосередилися на Миколаєві, дві рухалися на південь в напрямку Воскресенську, одна була приписана до запланованого наступу на Одесу, чотири діяли на півночі в напрямку Запоріжжя та три здійснювали підтримку Маріупольської операції⁴³.

Інцидент із паном Бріке стався 6 березня в районі, що є зоною відповідальності Херсонського\Південного напрямку Збройних сил Російської Федерації, на дорозі з Кропивницького (колишній Кіровоград) до Миколаєва. Оскільки на цій дорозі розташований аеропорт Миколаєва, російські війська намагалися взяти під контроль частину дороги, для того щоб забезпечити доступ до аеропорту.

В інтерв'ю Гійом Бріке каже, що на нього напали добре підготовлені російські солдати. Після інциденту українські поліцейські відвезли його до лікарні та розповіли, що солдати належать до сил спеціального призначення армії Росії, так званого «спецназу», що відповідає за диверсійну діяльність⁴⁴.

Інститут вивчення війни (Institute for the Study of War)⁴⁵ та жителі Херсона описують деяких присутніх у місті російських військових як професіоналів (що виглядають та поведуться як «спецназ»). Як повідомляється, поведінка цих підрозділів відрізняється від інших російських військовослужбовців⁴⁶.

З-поміж усіх російських підрозділів, присутніх у Херсонській області, два відповідають визначенню «спецназ»: 7-ма гірська десантно-штурмова гвардійська дивізія⁴⁷ та 10-та окрема бригада спеціального призначення⁴⁸.

⁴³ Допис у Фейсбуці Генерального штабу Збройних сил України, 07.03.22, доступ за посиланням: https://web.facebook.com/GeneralStaff.ua/posts/266840212295731?_rdc=1&_rdr

⁴⁴ "War in Ukraine: Guillaume Briquet photo-reporter wounded by Russian commandos", TV5 Monde, 08.03.22, доступ за посиланням: <https://information.tv5monde.com/video/guerre-en-ukraine-guillaume-briquet-photoreporter-blesse-par-des-commandos-russes?fbclid=IwAR2qvxlldDEcTpHo5uMBA74MGqWxc04U8a7p0v5DB-eiLunVUXB76FtQKc>

⁴⁵ "Assessment of the Russian offensive campaign, Institute for the Study of War, 01.03.2022, доступ за посиланням: <https://www.understandingwar.org/background/russian-offensive-campaign-assessment-march-1>

⁴⁶ "Кажется, вопрос с Херсонской областью давно решён". Интервью с жителем Херсона. Эксклюзив", Новое издание, 20.05.22, доступ за посиланням: <https://noveizdanie.com/kazhetsya-vopros-s-hersonskoj-oblastyu-davno-reshen-intervyu-s-zhitelem-hersona-eksklyuziv/>

⁴⁷ Див. Додаток 1

⁴⁸ Див. Додаток 2

Протягом перших тижнів вторгнення в Україну Російська Федерація не проводила ротацію своїх військ у Херсонській області. Відповідно, підрозділи, що зайшли з Криму, залишалися там певний час, приміром, 7-ма гірська десантно-штурмова дивізія та 10-та окрема бригада спеціального призначення.

7-ма гвардійська гірська десантно-штурмова дивізія (військова частина № 61756) була задіяна в боях у Миколаївській області в березні 2022 року. Вона відноситься до Південного військового округу Збройних сил Російської Федерації. З 2021 року пункт її постійної дислокації – в Криму, в м. Феодосія. Військовослужбовці цієї бригади здобули бойовий досвід у Сирії.

10-ту окрему бригаду спеціального призначення (військова частина № 51532) часто називають «спецназом» Головного управління розвідки. Як і 7-ма гвардійська гірська десантно-штурмова дивізія вона відноситься до Південного військового округу Збройних сил Російської Федерації. Вона мала відповідати за захоплення м. Миколаєва та області.

Напочатку березня Збройні сили України захопили десятьох військово-службовців, що прибули до Миколаєва в якості членів диверсійно-розвідувальної групи. Один із захоплених диверсантів стверджує на відео⁴⁹, що він належить до військової частини № 51532.

Вся інформація з відкритих джерел, викладена вище, дозволяє зробити висновок, що «спецназівці», згадані паном Бріке, належать до 10-тої окремої бригади спеціального призначення або, що менш ймовірно, до 7-мої гвардійської гірської десантно-штурмової дивізії.

⁴⁹ "Взятые в плен в пригороде Николаева спецназовцы ГРУ", Youtube, 02.03.22, доступ за посиланням: <https://www.youtube.com/watch?v=MkRxOessUPc>; "Пленные русские десантники (спецназ ГРУ), г.Николаев", Youtube, 02.03.22, доступ за посиланням: <https://www.youtube.com/watch?v=moliy7cUVmg>

II. ПРАВОВІ ПОБОЮВАННЯ

A. Юрисдикція Швейцарії

Швейцарські органи державної влади можуть займатися злочинами, вчиненими в Україні, чи то воєнними злочинами, чи то злочинами проти людяності та/або актами геноциду на виконання принципу універсальної юрисдикції та статті 264m Кримінального кодексу Швейцарії.

Це положення вимагає присутності злочинця в Швейцарії. Утім, відсутність злочинця не перешкоджає відкриттю досудового слідства (CR CP II-Maleh, стаття 264m N 16). Також відомо, що Генеральна прокуратура Швейцарії вже вжила підготовчих кроків у зв'язку із злочинами, скоєними в Україні. Відповідно, ми припускаємо, що факти, викладені в цьому звіті, можуть стати предметом досудового слідства, саме з метою встановити особу правопорушників.

Що стосується саме правопорушень, в ході яких потерпілим став пан Гійом Бріке, то факт його швейцарського громадянства створює додаткову прив'язку на підставі статті 7(1) та (2) *a contrario* (пасивний персональний принцип). За цим положенням є вимога «знаходження злочинця в Швейцарії або його передачі Швейцарії через це діяння» (виділено автором). В присутності потерпілого-громадянина Швейцарії, обвинувальному органу не дозволяється почати досудове слідство, проте йому дозволяється та він має обов'язок (стаття 7 Кримінально-процесуального кодексу Швейцарії) офіційно почати ознайомлення з матеріалами (див. CR CP I-Henzelin Art. 7 CP N 7a) і відтак зробити необхідні кроки, зокрема застосовуючи міжнародну правову допомогу та екстрадицію, аби забезпечити «передачу» виконавця до Швейцарії.

Зокрема, запит на міжнародну правову допомогу від державних органів України надасть можливість отримати на руки відомості про схему організації 10-тої окремої бригади спеціального призначення та 7-ої гвардійської гірської десантно-штурмової дивізії, а також про можливу наявність військовополонених із цих двох підрозділів у українській сторони. Їхнє виявлення дозволить залежно від обставин перейти до збору свідчень або до встановлення осіб виконавців. Йому, ймовірно, будуть перешкоджати або

шляхом їх безпосереднього втручання, або за рахунок більш високого службового стану (див. нижче).

В. Правова кваліфікація

Напад на пана Бріке передусім слід тлумачити як воєнний злочин замаху на вбивство (стаття 264с параграф 1(а) Кримінального кодексу Швейцарії). Оскільки пан Бріке перебував під захистом, що за міжнародним гуманітарним правом надається цивільним особам, напад також відповідає складовим статті 264d а.1 Кримінального кодексу.

Також видається, що напад на пана Бріке далеко не поодинокий, а радше частина систематично здійснюваних нападів на цивільне населення. На жаль, це складає невід'ємну частину стратегії, що її реалізують російські війська. Відповідно, потрібно також взяти до уваги характеристику «злочини проти людяності» (див., зокрема, статтю 264а параграф 1 літера а та літера f Кримінального кодексу Швейцарії).

Насамкінець, загалом враховуючи систематичний характер нападів на журналістів та цивільне населення, будь-який командир, старший за званням від фактичних правопорушників також повинен вважатися можливим правопорушником відповідно до статті 264k Кримінального кодексу Швейцарії. Систематичний характер правопорушень, власне, є важливим показником того, що командири знають про злочини, що вчиняються їхніми підлеглими (RC CP II-Jakob/Scalia, стаття 264k N 32 і посилання, що цитується nbr 92). Варто пам'ятати, що декілька командирів більш високого звання в ланці командування можуть нести відповідальність за той самий злочин відповідно до цього положення (RC CP II-Jakob/Scalia, стаття 264k N 14 та посилання, що цитуються).

Це підтверджує обов'язкову потребу встановити особу та статус офіцерів 10-тої окремої бригади спеціального призначення й 7-мої гвардійської гірської десантно-штурмової дивізії.

Варто також зазначити, що всі правопорушення за швейцарським загальним кримінальним правом застосовні на підставі статті 7 параграфу 1 Кримінального кодексу, з єдиним винятком – перевірки на подвійну криміналізацію за законами України. За потреби здійснити таку перевірку ми до ваших послуг.